

KELTAINEN KIRJASTO

KERSTIN EKMAN

Suden jälki

KELTAINEN KIRJASTO

KERSTIN EKMAN:

Herran armo (1999, suom. 2002)

Viimeinen uitto (2002, suom. 2004)

Raaputusarvat (2003, suom. 2005)

Huijareiden paraati (2011, suom. 2014)

Tapahtui veden äärellä (1993, suom. 2022)

Suden jälki (2021, suom. 2022)

KERSTIN EKMAN

Suden jälki

Kertomus

Suomentanut

PIRKKO TALVIO-JAATINEN

TAMMI
HELSINKI

Sitaatin Rudyard Kiplingin teoksesta *Viidakkokirja*
on suomentanut Helmi Krohn.

Teoksessa esiintyy mukaeltu sitaatti Rudyard Kiplingin romaanista
Viidakkopoika, jonka on suomentanut Väinö Hämeen-Anttila.

Ruotsinkielinen alkuteos *Löpa varg* ilmestyi Ruotsissa 2021.

Copyright © Kerstin Ekman, 2021

First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden.

Published in the Finnish language by arrangement with

Bonnier Rights, Stockholm, Sweden.

Suomenkielinen laitos © Pirkko Talvio-Jaatinen ja Tammi 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-4376-4

Painettu EU:ssa

Oli kylmä. Ei vielä juurikaan päivänvaloa. Vasta eräänlainen aavistus. Minun metsästyskiväärini lojui yhä sohvalla pöydän toisella puolella. Lataamattomana. En tiedä, miksi. Niin vain tapahtuu. Ei kaikille, sen toki tiesin. Useimmilla halu ampua säilyy niin kauan kuin etusormi pystyy painamaan liipaisinta. Niin kauan kuin kulli ottaa eteen, ollaan elossa ja tapetaan.

Minä olin tapanut monia. Nyt saisi jo ehkä luvan riittää. Kasper ajoi kaksikymmentäkahdeksan hirveä eteen ampumahollille. Ei tietenkään kaikkia nimenomaan minulle. Mutta vaikka joku muu passimiehistä olisikin kaatanut saaliin, Kasper ei päästänyt häntä kaadolle, vaan veti ylähuulen kurttuun ja näytti hampaitaan. Jos ampuja silti lähestyi, Kasper jäykistyi ja alkoi murista. Seisoessaan saaliin selällä, josta oli jo alkanut reppiä karvatukkoja, se päästi lähelle vain oman isäntänsä. Semmoinen hurttu Kasper oli.

Trissa ei ollut yhtään kehnompi. Vaikka se jäikin pitkään ainoaksi nartuksi, nartuissa kun on se haitta että niillä osuu juoksut myös syyspuolelle. En minä edes muista kaikkia Trissan hirviä. Mieleen jäävät vain ne erikoiset. Mutta koirani osaan luetella ulkoa, niiltä osin ei muisti takkua.

Justus, Bång, Reppen ja Blix olivat oikeastaan isäukon. Skott oli ensimmäinen minun omani, ja samalla olin saanut myös sen pienen haulikon. Ettäs minä odotin syksyä ja pennun varttumista tarpeeksi isoksi jäljittämään jänistä. Skott taisi olla helmi-

kuussa syntynyt, ja siinä vaiheessahan minä olin täyttänyt kaksi-
toista. Meillä kahdella sujui ajaminen hyvin yhdessä. Skott
näytti lähinnä dreeveriltä, vaikka oli suvussa ollut mäyräkoirakin
asialla. Ja varmaan seassa oli vielä jotain muutakin, koska Skot-
tin korvat olivat pystyt ja taittuivat ihan ylhäältä lerpalle. Äitee
tapasi sanoa, että tuossapa vasta hienot ja hupaisat korvat.

Skott oli kaiken aikaa jahtaamassa. Änkesi itsensä koloihin
ja onkaloihin, vaikka oli liian iso mahtuakseen. Kerran se sitten
juuttui ja me yritimme kaivaa sen sieltä ulos. Kettu luikki mat-
koihinsa niin että näimme sen vilaukselta ja isäukko manasi.
Revoillahan on aina varauloskäyntinsä. Mutta Skott oli ju-
missa. Me kaivoimme, vaan emme päässeet sen lähellekään, ja
minä vähää vaille pillitin, kun me kävelimme kotiin pimeässä.
Totta puhuen pillitinkin, kävelin isän takana ja pyyhiskelin
poskiani pusakanhihaan.

Nousin ani varhain seuraavana aamuna ja menin ketun-
kololle. Samaten koulun jälkeen. Sitten pinnasin kaksi päivää
koulusta. Makasin vain kolon suulla ja huutelin Skottille, ettei
antaisi periksi, ja kaivoin. Isä toi kangen ja jykevemmän lapion,
ja me kaivoimme joka päivä, mutta emme osanneet oikeaan.

Lopulta Skott silti tuli ulos. Neljän päivän kuluttua se änkesi
esiin samasta aukosta, josta kettu oli luikahtanut tiehensä. Oli
nälkiintynyt niin laihaksi että mahtui. Janoissaankin se oli, ja
nääntynyt, ja isäukko kantoi sen kotiin. Äitee antoi sille eteen
vesikulhon, jossa oli pikku tilkka vain. Vähän kerrallaan! äitee
sanoi. Ja sama päti ruokaan. Äitee pelkäsi, että Skott saisi muu-
ten vielä mahansa kipeäksi.

Join loput kahvit mukista, katse kaiken aikaa tähdättynä suolle
ja metsänlaitaan. Minun vanhassa asuntovaunussanihan oli
kaasukeitin kahdella polttimolla ja sähisevä kaasulämmitys. En

minä muuten siinä olisi pystynyt istuksimaan. Nuorempana hytisin väijypiiloissa pelkkiä kuusenhakoja persusten alla. Ei siihen aikaan mitään untuvatakkeja ollut. Vaarin rekiturkki ei tosin sekään ollut hassumpi lämmike, vaan kun sitä oli raskasta kanniskella mukana.

Inga oli nauruunsa tikahtua, kun tulin kotia ja kerroin ostaneeni Anton Petterssonin kuplavaunun. Sehän näyttää prinsessakakulta, Inga sanoi. Anton oli maalannut sen vihreällä naamiodakseen isoiksi laikuiksi levinneen homeen. Vaunu on pikkuinen, ja siinä on pyörästetty katto niin kuin asuntovaunuissa tapasi alun alkaen olla, ja se on palvellut minua hyvin. Ajoin sen yhdelle omista yläpalstoistani, ja siellä se jököttää pienellä kaistalla kiinteää maata suon vieressä, ei kovin etäällä varsitiestä. Vaunun sisältä minä näin sen ison villikarjunkin, jota kutsun Mustaksi Penteleeksi. Vaikka väitetään, ettei näin pohjoisessa edes ole villisikoja. Olen nähnyt myös metsäkauriita. Mennäviikolla niitä kulki kokonaista neljä suon poikki, tepastelivat varovasti kantohangella. Ei ollut mitenkään varmaa, että ne selviäisivät pahimman talvenajan yli.

Tämä tapahtui uudenvuodenpäivän aamuna. Oikeastaan minun olisi kuulunut olla kotosalla auttamassa Inгаа valmisteluissa. Täyttäisin tasakymmeniä toinen tammikuuta ja talo tulisi täyteen väkeä. Olin noussut jalkeille viideltä ja pakannut mukaan eväspussin, pyssyn ja kiikarin. Tuumin, että kai minä pari tuntia joutaisin istua itsekseni metsän hiljaisuudessa. Kun pääsin perille, oli yhä pimeä. Kuplavaunu oli pelkkä ohut kuori kylmyyttä vastaan, joten sisällä oli purevan kylmä. Zenta kääpertyi lattialle ja painautui kiinni jalkoihini. Ajattelin kietaista torkkuhuovan harteilleni, mutta samassa alkoi päivänvalon ensi kajo kohota metsän ylle. Koska vaunun lämpiämiseen menee jokunen aika, voisin sitä odotellessa ottaa sukset ja käväistä

ulkona katsomassa, löytyisikö jälkiä. Zenta joutaisi jäädä vau-
nuun makoilemaan. Sillä oli allaan se vanha lampaantalja, ja
levitin vielä torkkuhuovan päälle. Meillä oli yhä vapaita vasoja
jäljellä kiintiöstä, joten jos äkkäisin jäljet, voisin hakea Zentan
ja päästää niille. Vaikka halusinko minä? Hittolainen että osaa
tuntua oudolta kun ei tiedä, mitä tahtoo.

Ulkona sukset liukuivat kepeästi ja äänettömästi viimeisellä
uudella lumella. Suonlaidalla oli jälkiä. Vaan ei hirven. Lähes-
tyin varovasti.

Johan olivat isoja! Se oli ensimmäinen ajatukseni. Kovaa
pakkasta oli pitänyt jo pitkään, joten eivät ne oikein voineet
olla koiranjälkiäkään, jotka olisivat suojasäässä sulaneet ja le-
vinneet. Kaivoin esiin tulitikkuaskin ja mittasin. Kokoa oli
kaksi askinpituutta. Tahtoo sanoa kymmenen senttiä. Taka-
tassun painauma.

Suden jälki.

Edetessäni jälkivanan viertä näin lumen säilyttäneen painau-
mat tarkempina syvemmällä metsänpeitossa. Paikka paikoin
erottuivat pitkien vahvojen kynsien piirrot selkeästi. Etutassu
oli hitusen päälle kaksi askinmittaa. Pakko olla iso uros. Aika
ajoin se oli pysähtynyt hetkeksi. Takapäästä ja tassuista oli jää-
nyt syvät painaumat siihen, missä se oli istunut. Sitten seurasi
laikku suttuista ja poljettua, näytti siltä kuin hukka olisi lepäil-
lyt hyvän aikaa makuullaan. Eihän sillä ollut huolta kylmyy-
destä, eiköhän tuo ollut täydessä talvikarvassa, paksu pohjavilla
sileän peitinkarvakatteen alla.

Kropanpainaumasta lumessa ikään kuin huokui tyyneys.
Hukka oli levännyt pitkään tietäen saavansa olla täällä rau-
hassa. Asuntovaunun se oli tietysti nähnyt lukuisat kerrat,
jos tämä nyt oli niitä paikkoja, joilla se tapasi käydä. Mistään

lauman kohtaupaikasta ei saattanut olla kyse, koska uros oli ainoa tänne jälkiään polkenut. Eikä liioin ollut oikea aika metsästävän lauman kerääntymiselle paikkaan, jonne pennutkin löytäisivät.

Olisi tietysti pitänyt arvata jotain jo siitä, että uros oli lepäilyt. Yllätyin silti nähdessäni saalisraadon, niin, suorastaan kahadin. Suolta johti jälkivana josta luin, että saalis oli laahattu tänne kuusten alle. Varovainen saalistaja. Eipä jäänyt aterioimaan suolla, missä olisi näkösällä.

Seurasin laahausuraa taaksepäin paikkaan, missä susiurossa oli iskenyt. Oli sorkanpainaumia ja rajuja sudentassun kaapaisuja, ja lumi oli myllerretty. Siinä näkyi karvatukkoja ja verilaikkuja. Harmaanruskeiden metsäkauriin karvatukkojen seasta löysin pitkän karvan, joka oli kellanharmaa ja kärjestä musta. Eiköhän tuo ollut uroksen selästä, niin pitkä ja jäykkä kun oli. Mahtoi olla muhkea otus nostaessaan niskakarvat pystyyn. Sitten onnistuin kopeloimaan lompakon rintataskusta ja ujutin kylmänkohmeisin sormin karvan kahden sadan kruunun setelin väliin.

Hiihdin niin äänettömästi kuin suinkin takaisin suden saaliille. Luurankoa oli jo paikoin näkyvissä. Se oli pieni metsäkauris, pakko olla niitä samoja, joiden olin joulun alla nähnyt kävelevän suolla. Yksi oli aika varmasti ollut pukki. Olin ollut erottavinani kiikarilla pienet sarvennuput. Mitä hemmettiä te näin kaukana pohjoisessa teette, muistan ajatelleeni. Nietokset ovat syviä ja joudutte näkemään nälkää.

Mutta saaliissa oli yhä lihaa jäljellä. Kettu ei näköjään vielä ollut ehättänyt haaskalle, en nähnyt ketunjalkia. Enkä ollut kuullut sen paremmin korppeja kuin variksiakaan. Olikos hukka raahannut kauriinraadon syrjään myös kätkeäkseen sen?

Niinpä, lahtauspaikka viritti kysymyksiä. Tärkein oli: vieläkö hukka on täällä lähistöllä? Metsäkauriit eivät koskaan kulje

kauas, ellei ole vallan pakko, eivät ainakaan syvässä lumessa. Nyt ne olivat tietysti pahoin poissa tolaltaan. Mutta niillä on taipumus palata vanhoille paikoilleen. Ja tämän suden kaltainen kokenut metsästäjä tiesi sen. Tulisiko se itse takaisin? Eihän se ollut vielä kalunnut saalista puhtaaksi. Ehkä se nyt lepäili.

Sitten näin, että sen jäljet jatkuivat paikalta, jonne se oli laahannut saaliinsa. Hiihdin varovasti jälkivanan viertä. Kumma kyllä se päättyi pian ja hukka oli pyörtänyt takaisin. Mutta vaikutti siltä, että se oli sitä ennen seissyt pitkään ja lopulta jopa istahtanut. Mitä se oli seissyt tuijottamassa? Vai oliko se vainunnut muut kauriit? Ei se siinä tapauksessa olisi kääntynyt pois. Lopulta se oli pissannut pientä kitukasvuista mäntyä vasten. Pitkään ja runsaasti. Mutta se oli joka tapauksessa pyörtänyt takaisin omille jäljilleen.

Ainoa, mitä edessäpäin näkyi, oli pieni vaaranlaki, jolla kasvoi harvaa kuusikkoa. Lykin sinne umpihangessa. Ja siellä näin toiset sudenjäljet, pienemmät. Saattoivat olla nartun. Jokin ainakin oli seissyt siinä, kenties hyvän tovin. Senkö uros oli nähnyt?

Monta kysymystä, vaan ei vastauksia.

Nyt oli päivä jo valjennut kunnolla. Palailin varovasti vaunulle ja menin sisään. Oli vaikea olla pitämättä ääntä, kun oli sukset ja se ovi. Tapahtui kuitenkin niin kuin olin toivonut. Vaikka ei tietenkään ihan heti. Olin istunut aika pitkään kahvimukeineni tuijottamassa ulos, kun olin näkevinäni jonkin häilähtävän suonlaidalla. En tiennyt, olinko nähnyt oikein, ja odottelin pitkään aivan hiljaa. Mutta olin lähes varma, että jokin siellä oli liikkunut.

Saadakseni uudet silmät (kuten isäukolla oli tapana sanoa) katselin hetken verran toisaalle, ja hapuilin sitten kiikaria.

Liikuin mahdollisimman varovasti, koska en halunnut Zentan äkkäävän, että olin huomannut jotain erikoista. Silloin se kahtaiksi jaloilleen.

Määritin paikan, jossa olin nähnyt liikahduksen. Siitä tuli mieleen yksi taulu, joka oli riippunut konttorin seinällä minun ollessani lapsi. Se oli papan talossa. Taulu esitti korpea, jossa oli runsaasti puita ja oksia ja sammaleisia kantoja ja valtavasti pöheikköä ja ryteikköä. ETSI VIHREÄ METSÄSTÄJÄ, taulun alareunassa luki. Piti katsoa tarkkaan ja yrittää erottaa sekamelskan keskellä piileksivä metsästäjä. Hänellä oli vihreä, korkea hattu, jossa oli kapoinen lieri. Välillä hän näkyi, välillä katosi tykkäänään.

Etsi harmaa metsästäjä, minä ajattelin nyt. Mutten tiennyt, saisinko nähdä sen. Taivas oli käynyt vihertäväksi valon voimistuessa. Oli ennenkuulumattoman, suorastaan epätodennäköisen hiljaista. Minä itse olin liikkumaton kuin huuhkain petäjässä tai nietoksen peittämä kivi metsässä.

Talvi voi olla valkoinen paperi tai sinertävä laatta, jolle kirjoittaa. Viimeksi täällä ollessani kukaan ei ollut liikkunut ja kirjoittanut jälkiään. Ei ollut näkynyt tassujen eikä sorkkien painaumia, ei edes pikkuista myyränjalkojen koruommelta. Ei lintuja. Eikä mitään jälkiä. Kaikki tuntui peittyneen valkeuteen, ja metsä oli tykkylumen painamien oksien alla musta ja lepäsi itsessään. Nyt oli toisenlaista. Yhtä äänetöntä. Mutta jotain oli tapahtunut.

Ylempänä Brattenissa oli susipari, sen tiesin. Olivat muistaakseni saaneet pentujakin, nyt varmaan jo varttuneita nuoreläimiä nekin. Mutta sinne oli pitkälti matkaa, ainakin kaksi peninkulmaa. Tämä uros oli kenties yksinkulkija. Se oli saatanut tulla vielä etäämpää. Saaliin perässä. Ja parittelun, tietty.

Kului vajaan tunnin verran. Lämpöä oli nyt kohtalaisen

mukavasti. Zenta oli karistanut torkkuhuovan yltään ja nukkui. Harkitsin toisen kahvimukillisen ottamista. Mutta en tohtinut. Minähän tiesin, että jokin siellä metsänrajassa oli liikkunut. Jokin erittäin valpas.

Ja samassa se tuli esiin. Itsevarman luontevasti, mikä olikin helppo käsittää; tähän oli sen oma maailma. Se tuli metsästä vielä hiukan kauempaa kuin missä minun latuni kulki. Asettui suonlaitaan, katajapuskan ja pienen männynkäppyrän väliin. Tähyili tarkkaavasti suon pikkuista lumilakeutta, käänsi sitten päätään niin että näin profiilin: ylvään kuonon, jyrkän otsaharjanteen, pystyt korvat.

Vaati äärimmäistä varovaisuutta ottaa kiikari käteen ja ruuvata kunnes hukinpää tarkentui. Nyt se käänsi kuonon taas suolle päin. Kuva oli niin terävä että tuuheat karvat korvien sisällä erottuivat, myös musta reunus niiden ympärillä. Silmät olivat aavistuksen vinossa ja hyvin vaaleat. Poskien takaa alkoi takkuisen tuuhea peitekarva- ja alusvillakaulus. Hukka oli kaiken kaikkiaan vaikuttava näky. Poskikuviot olivat valkoiset ja jatkuivat alas kahtena piirtona, jotka yhtyivät kärjeksi kaulalla. Silmien sekä ylä- että alapuolella oli valkoisenharmaat täplät. Mutta alapuolella kulki myös rantu harmaata harjaskarvaa.

Etukoivet olivat korkeat ja valkoiset. Ainakin ne olivat valkoiset edestä. Mutta mikään turkin valkoisesta ei ollut lumi-valkoista. Pikemmin vähän kellanvalkeaa. Muutoin se oli harmaa, jonka seassa oli valkoista. Harmaakoiveksi hukkaa myös kutsuttiin joskus mennäaikaan, kauan sitten, kun ei edes tohdittu lausua ääneen sen oikeaa nimeä, joka oli susi. Korkeat koivet sillä oli. Iso uros. Niin minä olin ajatellut jo, kun näin jäljet.

Nyt se lähti pehmeästi liikkeelle tarkistaakseen suonlaidan kaikki vihit. Näytti kuin se aikoi suunnata paikkaan, jossa saalis lojui, mutta samassa se pysähtyi, kohotti kuononsa ja veti

vainua. Minun hajujälkeni viipyi tietysti vielä ilmassa. Oli kai noussut pieni tuulenviri, joka toi sen mukanaan. Ja uros käännähti ja kaikkosi kuusten väliin. Katosi.

Tassu, minä ajattelin. Koska sillä nimellä sutta myös kutsuttiin ennen muinoin. Ja Luikuksi olin myös kuullut mamman sitä sanovan. Nyt se oli järeäkyntisine korkeine koipineen luitahtanut metsänsyliin, omille tassuttelumailleen.

Kun taas tokenin näkemästäni, huomasin, miten jäykkä ja kohmeessa olin liikkumattomana istumisesta. En tiennyt, miten pitkään sitä oli kestänyt. Kokemukseni oli kaiken ajan ja ajanlaskun ulkopuolelta.

Kaadoin itselleni vielä mukillisen kahvia ja söin juustoleivän ja annoin Zentallekin yhden. Ajattelin, että jos vain kännykällä olisi täällä ylhäällä kenttää, pitäisi soittaa Ingalle, joka oli tietysti nähnyt minun keittiöpöydälle jättämäni lappusen. Hän kai istui parastaikaa juomassa aamukahviaan. Mutta enpä usko, että olisin soittanut. Minun oli saatava sulatella tätä asiaa hetken verran itsekseni.

Tutkin katseellani suon ja suonlaidan, mutta en nähnyt mitään elonmerkkejä. Ei hukka tulisi enää esiin. Se ei ollut näytettytynyt yhtenäkkään aiemmista päivistä, jotka olin viettänyt täällä. Ja itse olin istunut sisällä vaunussa mitään aavistamatta hukan ellessä elämäänsä metsässä. Se oli siis laittautunut aukealle suolle ja tapanut sen kaurisnaaraan. Ja oli syönyt saaliistaan ainakin kerran.

Pimeä alkoi laskeutua varhain tänä päivänä, joka oli alkanut syvän kylmyyden ja hiljaisuuden vallitessa. Taivas harmaantui ja pilvet läksivät ajelehtimaan. Pureva viima viskoi lumihiuta-leita. Eilisillan säätiedotuksesta olin kuullut, että odotettavissa oli runsaasti lunta. Ei siinä kyllin, että joka ikinen jälki laastaisiin peittoon; jos varsitie pyryttäisi umpeen, tänne ei enää olisi

tulemista autolla. Tienpientareen lansseihin varastoitu puutavara oli viety pois. Hakkuut näyttivät päättyneen siellä ylempänä, ja ellei tietä aurattaisi, se ei olisi autolla ajettavissa ennen kuin vasta myöhään kevätpuolella. Mutta Pitkäkoipi saisi sitten tietysti olla rauhassa.

Niin, ajatuksissani kutsuin urossutta sillä nimellä. Ajattelin sanoja pitkään: olla rauhassa. Pidin niistä. Ennen kuin lähdin, olisin halunnut piirtää ne kepillä lumeen: *Saat olla rauhassa, Pitkäkoipi*. Lähes lukukelvoton raapustus, jonka pyryvä lumi pian peittäisi. Mutta sanoma tuntuisi väkevässä hukaruumiissa, kun lumi kinostuisi ja suo kävisi valkoiseksi ja siileäksi. Kirjoittamaton suoava. Minua unetti. Johtui kait jännityksen laukeamisesta. Mutta nyt oli lähdeittävä ajamaan ennen kuin tie tuiskuaisi umpeen. Kun sain varsitiellä autoni liikkeelle, tuntui kuin ajaisi kieppuvien lumihuutaleitten muodostamaan harmaaseen suppiloon.

Ajattelin kertoa illalla, kun olisimme sulkeneet television uutislähettyksen jälkeen. Mutta hölmöä kyllä sanat eivät suostuneet tulemaan. Inga katseli minua kirjansa yli ja kysyi, mikä minua niin suuresti huvitti.

Huvitti oli aika vahvasti sanottu. Suupieleni oli mahdollisesti vetäytynyt pikku hymähdykseen ajattellessani omaa epärointiäni lausua nuo muutamat yksinkertaiset sanat: *minä näin suden*. Ikään kuin pelkkä nimi saattaisi kutsua sen vaarallisen esiin metsästä. Ihmishajua hukka kaihtoi. Vaikka olisi ollut syytä kaihtaa myös ihmisten sanoja. Mutta niitä se ei ymmärtänyt.

Luoja tietää, että tosiaan haluaisinkin houkutella harmaan varjon esiin. Jos se vain kävisi päinsä. Mutta Pitkäkoipi oli tavoittamattomissa jossain ylämailla.

Minkä helkkarin takia en pystynyt sanomaan ääneen *minä näin suden* ja hoitamaan sillä asian pois päiväjärjestyksestä? Mutta minä en halunnut. Tahdoin ainakin vähän aikaa vielä pitää kokemuksen itselläni.

Nyt myrsky ulvoi ulkosalla ja jokin kolisi ja rämisi. Inga laski kirjan käsistä ja katsoi mustia ikkunaruujuja.

Sukset vain siellä kaatuivat, minä sanoin tyynnyttääkseni häntä. Otin ne alas kattotelineeltä ja laitoin pystyyn kuistinpieleen. Nehän ne vain siellä.

Hyi sentään, hän puuskahti. Mennään jo nukkumaan. Kohta kai kuitenkin tulee sähkökatkos. Käyn vain laskemassa meille vähän vettä varalle.

Minulle muistui mieleen eräs syysmyrsky Norrstigenissä kauan sitten. Vanhan talon aikoihin. Valojen mentyä olin istunut vanhempieni ja siskosteni kanssa puolipimeässä ja kuunnellut kaatuvien isojen mäntyjen ryskettä. Irti revenneet oksat iskeytyivät välillä ikkunoita vasten ja tuuli ulisi. Taisimme kyllä kaikki viisi miettiä, jaksaisiko suurkuusi pingottuneine juurineen sinnitellä. Vai romahtaisiko se talon päälle? Mutta kukaan ei sanonut asiasta mitään. Isä oli mennyt ulos, vaikka se vaarallista olikin. Hän halusi käväistä toisessa talossa katsomassa, että papalla ja mammalla oli kaikki hyvin. Palattuaan hän sanoi, että vanhat olivat laittautuneet nukkumaan. Kello oli vasta neljä iltapäivällä.

Eihän tässä muutakaan pysty tekemään, pappa oli sanonut.

Jos sähköt menisivät, pumppukaan ei toimisi, joten autoin Inгаа täyttämään sankoja ja kattiloita vedellä. Kun avasin oven päästääkseni Zentan ulos, lunta tuiskusi sisään, ja sanoin Zentalle että hoitaisi nyt asiansa sukkelasti. Mutta sepä ei halunnut lainkaan ulos, joten sen ei tarvinnut mennä. Vanha

narttu pystyy pidättelemään pitkään. Valot sammuiivat juuri kun olimme kaikki kolme kapuamassa portaita yläkertaan.

Voi paska, sanoi Inga, jonka kieli on nykyään värikkäämpää kuin niinä vuosina, jotka hän toimi opettajan virassa. Nyt emme voineet lukea sängyssä, joten loikoilimme vain viereysten ja rupattelimme pimeässä. En silti maininnut mitään Pitkäkoivesta. Tuokion kuluttua kuulin hänen hengityksensä käyvän rauhalliseksi ja säännölliseksi. Hän nukkui.

Ehkä sammahtaisin itsekin kohta myrskyn metelistä huolimatta. Ajatukset vaeltelivat oikukkaasti, kuten tapaavat tehdä juuri ennen nukahtamista. Sillä, että minun nimeni on Ulf eli Susi, ei olisi merkitystä sudelle, minä ajattelin. Ei se merkinnyt mitään edes vanhalle jämtlanninpystykorvalle. Zentalle minä olin isäntä, husse. Vaikka kyllä sille oli selvä, kenelle Inga puhui sanoessaan Uffe. Silloin se kohotti päätään ja katsoi minuun. Sellaista sattui.

On eloni aaltonen, mi hetken vain kulkee. Niiden sanojen olin kuullut soivan sisälläni jo hyvän aikaa. Ne olivat silloin tällöin messunneet tai laulaneet minun päässäni siitä alkaen kun kävin viimeksi lääkärissä sydänkouristukseni takia. Minulla ei ollut aavistustakaan, mistä sanat olivat kotoisin. Kun mainitsin ne Ingalle, hän naputteli ne tietysti nettiin. Siitä tuli pettymys, sillä runon jatko oli huonompi: saatoissa tuulten ruoskimien hyökysten. Sehän ei ollut kovin kummoista. Mutta pidin yhä ensimmäisestä säkeestä: On eloni aaltonen, mi hetken vain kulkee. Se sai minut ajattelemaan, että niin kauan kuin jokin liikkuu, minä elän.

Totta kai kaikki jatkaa liikkumistaan, vaikka itse ei enää liikkukaan. Mutta sitä on vaikea käsittää. Jatkaisivatko esimerkiksi ikkunalaudalla olevat pelakuut kasvamistaan ja alkaisivat kevätauringon tullen taas lykätä versoja ja kukkaa? Ellei Inga unohtaisi kastella, tietysti. Unohtuisiko se häneltä, jos minä kuolisin?

Nyt olin vitivalveilla ja ymmärsin, että eihän noin voi ajatella. Ja sitten jalkoja alkoi pistellä ja tiesin, ettei kannattanut enää yrittääkään. Nukkumisesta ei tulisi mitään.

Kuulehan, Pitkäkoipi. Niin minä ajattelin. Kuin meillä olisi ollut keskenämme yhteys. Mutta eihän meillä ollut. Se oli yksipuolista. Niin kuin suhde Jumalaan.

Ajatukset risteilivät. Päästä niiden lähelle. Nähdä. Vain nähdä. Niin kauan kuin jokin liikkuu. Vaikka niinhän ajattelin ennen kuin näin Pitkäkoiven.

Oikeastaan oli tietysti outoa edes kutsua sitä jollain nimellä. Mutta me ihmisethän haluamme antaa nimiä, luonnehtia niiden avulla. Vaikka vain kutsua Moposarveksi jotain muutaman suven ikäistä hirvisonnia, jolla on kaksi pitkää hankasarvea, tai sanoa rotevaa karjua Mustaksi Penteleeksi.

Susihan ei nimestään tiennyt. Laumassa se oli yhtä kuin ominaishajunsa ja olemuksensa, niistä se tunnistettiin. Tai eikö ainakin pitkistä valkoisista koivistaan? Vaikkei niille tietenkään ollut sanoja.

Oliko sillä laumaa? Ehkä se vain vaelteli levottomasti haikien saalista ja parittelumahdollisuutta, yksinkulkijana, ja oli jo jatkanut matkaansa. Siinä tapauksessa ei ollut mieltä istuksia odottamassa ja oli yks hailee, vaikka varsitie tuiskuaisikin umpeen. Ja kaipa palstoille pääsisi silti ajamaan moottorikelkalla.

Olisiko pitänyt ottaa kamera mukaan aamulla? Sehän oli jäänyt kotiin, ja nyt olin jo ehtinyt pohtia asiaa mielessäni tarpeeksi ja päätyneet siihen, että kuvia oli muutenkin riittämiin. Näkevätkö ihmiset todellisuudessa ylipäänsä mitään?

Suden tavoittaminen sanoilla oli sekin vaikeaa. Ihan kuin en oikein uskaltaisi. Eikä sitä paitsi ole lainkaan helppo kuulla elollista olentoa. Nimen antaminen oli kai yritys päästä

lähemmäs ja luoda yhteys. Yksisuuntainen, toki, aina yksisuuntainen. Ei näiden olentojen lähelle pääse sanoin. Muutoin sanoissa voi olla hirvumainen valta. Mutta niihin se ei yllä.

Heti näin ajateltuani tajusin olevani väärässä: meidän sanoillamme on niihin tappava valta. Lain sanoilla ja kirjaimilla: lupametsästys alkaa 2. tammikuuta.

Urossusi juoksee. Hankiainen on ohutta ja niin helposti murtuvaa, ettei haavoita jalkoja. Susi pakenee nyt. Tiheänä lankeava pyry ja syvenevä pimeys alkavat häivyttää kaiken ympäriltä, ja lihasten jännitys herpaantuu.

Ninhän voi ajatella. Että susi makaa pitkään ja vaipuu tiedottomuuteen. Kankeat herkkäliikkeiset korvat valvovat sen puolesta, sillä äskeisen hajujäljen muisto on yhä tallella puoliunen turran unohduksen alla. Muisto voi hämmentyä pintaan ja ottaa uusia muotoja. Lumi tuiskuaa ja tunkee kuusen juurelle neulashapsujen lomasta.

Hukka tietää kuusen, mutta sillä ei ole sanaa sille. Tietää, että vanhat suurkuuset antavat suojaa. Se nousee ja oikoo etukoipiaan, ja kun ne ovat vertyneet taas eloon, se venyttelee takakoivetkin notkeiksi, ensin toisen, sitten toisen. Välillä sen kai tekee mieli kutsua niitä, jotka se jätti ryhtyessään kulkijaksi. Mutta se tyytyy hetkeksi nostamaan päätään ja venyttämään kaulaansa. Suu ei suipistu aukoksi, valppaus ottaa taas vallan.

Ajatella, jos se havahtuisi hajuvanaan, joka virittää vastakaiun nivusissa. Narttu. Se, jonka jälkiä näin sillä pikku harjanteella. Lumituisku pyyhkiä saman tien pois himmeän kuvan. Mutta kun narttu toistamiseen näyttäytyy kuusten lomassa, uros lähtee juoksemaan sen perään. Miellyttävä kylläinen nartuntuoksu voimistuu kaiken aikaa, samoin kuin levottomuus nivusten tienoilla.

Se pääsee aika lähelle. Ne seisovat tuijottaen toisiaan, narttu suon laidalla kuusenruipeloiden keskellä ja uros kauempana rimmellä, missä lumi on syvää. Nartun asento on sellainen, että uros valmistautuu jo ottamaan muutaman nopean mutta ei liian rajun askelen lähemmäs. Ehkä saisi luvan hipaista nartun kuonoa ja poskea korvan alta, ja sitten kiepsahtaa ympäri ja koskettaa kostealla kirsulla sitä houkuttavaa mutta sulkeutunutta nartun hännän alla. Mutta narttu vetäytyy takaisin ja katoaa. Uros hölkkää paikalle, jossa narttu äsken seiso, ja virtsaa huolellisesti. Kuuntelee pitkään ääniä, jotka voisivat merkitä, että nartulla on lähettyvillä lauma.

Sitten se kuulee jonkun kutsuvan. Etäältä, karhealla vanhalla äänellä. Syvänä kaiku onntto, laulava kutsu, joka päättyy haukahdukseen. Kaipaus iskee urokseen uudestaan, veto toiseen elämään. Jossa saalistaisi lauman mukana sellaista, joka on liian iso kaadettavaksi yksin. Söisi lämmintä vastakaadettua. Mutta ei saisi päättää itse saaliista, vaan joutuisi väistämään vanhan uroksen murahtaessa ja paljastaessa hampaat. Vaarallista. Nyt se kuulee taas vieraan uroksen karhean äänen, ja narttu sulautuu kuusikkoon. Sillä on lauma, ja se tottelee. Lauman liikkuvasta lämmöstä sitä on vaikea tavoittaa. Uros ei seuraa, koska tietää, että sen on odotettava, kunnes sen voimakas läsnäolo houkuttelee seuraavan kerran nartun irrottautumaan laumasta. Se aikoo odottaa niin lähellä kuin suinkin tohtii.

Kun olin herännyt kunnolla, muistin nartun jäljet. Brattenin laumassa voi hyvinkin olla jokin nuorelain, joka oli narttu. Se oli saattanut irrottautua laumasta kokeeksi. Minun pitäisi sanoa suoraan niin kuin asia oli: minä olin nähnyt suden.

KERSTIN EKMAN (s. 1933) on Ruotsin arvostetuimpia ja palkituimpia kirjailijoita. Ekman aloitti dekkarikirjailijana, ja tuotannossaan hän on usein käyttänyt rikosromaanin aiheita yhdistettynä rikkaaseen yhteiskunta- ja ihmiskuvaukseen. Hänet valittiin Ruotsin akatemian jäseneksi vuonna 1978, mutta hän vetäytyi toiminnasta Salman Rushdie -tapauksen vuoksi. *Suden jälki* on Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 kirjallisuuspalkintoehdokas.

Legendaarisen kertojan suuri tarina vanhenemisestä, rakkaudesta ja luonnosta on myös tummanpuhuva mysteeri, joka alkaa siitä, kun ihminen kohtaa suden.

”Pinnalta mielettömän jännittävä, tiivistunnelmainen kertomus rikoksesta ja monenlaisesta väkivallasta. Mutta oikeasti romaani on taitavasti kudottu tarina tavallisesta, pitkästä avioliitosta.” KULTURNYTT, P1

Pääillyksen valokuva: Rainer Fuhrmann / Getty Images

